

BUDAPEST, I. KERÜLET, SZENTHÁROMSÁG TÉR 6. (HRSZ. 6590)

Bontás és darualap építése

Lelőhely-azonosító: 32379, 52378, 72919

Kulcsszavak: középkor, település, város, pince, újkor

BUDAPEST, DISTRICT I, 6 SZENTHÁROMSÁG SQUARE (PLOT NO. 6590)

Demolition and crane base construction

Site IDs: 32379, 52378, 72919

Keywords: Middle Ages, settlement, town, cellar, Modern Period

A Budapesti Történeti Múzeum 2020. február 6. – március 16., majd június 29. – július 9. között megelőző feltárást végzett az I. kerület Szentháromság tér 6. sz. épület ún. Fortuna-udvarán, az elbontott levéltári szárny, az északkeleti részen lévő elbontott földszintes épület, illetve a Fortuna-terasz területén, valamint a déli, ún. Díszudvaron, az építendő darualap helyén előkerült két pincében, összesen 717 m²-en, a 2018-ban végzett nagyobb felületű feltárást kiegészítéseképpen, ahol is a középkori Buda maradványai kerültek elő. A 20. század elején, a területen épült Pénzügyminisztérium munkálatai során a középkori rétegek, járósínek szinte teljesen megsemmisültek, így csak falak, illetve az átlag 166,8 mB szinten jelentkező sziklába mélyedő objektumok és betöltésük maradt meg.

A Fortuna-udvaron, a levéltári épületrész alatt a jelentős modern bolygatás mellett két pince maradványai mutatkoztak. A délebbre fekvő, kisebb alapterületű, sziklába vájt, részlegesen kő-tégla vegyes fállal ellátott építmény teljes mélységig betonnal volt kiöntve, keltezése nem volt lehetőség. Az északabbi, nagyméretű, Ny-K tájolású pince szintén északi és déli falát a szikla alkotta, keleti oldalon kő-tégla vegyes fal zárta, nyugati végét a Pénzügyminisztérium Országház utcai szárnya

Between February 6 and March 16, and again between June 29 and July 9, 2020, the Budapest History Museum conducted a preventive archaeological excavation at 6 Szentháromság Square, in the so-called Fortuna Courtyard, located in District I. The excavation covered the area of the demolished wing formerly containing the archives, a single-story building on the northeast side, the Fortuna Terrace, and the southern Ceremonial Courtyard, where two cellars were uncovered during preparations for crane base construction. This excavation, totalling 717 m², supplemented a larger-scale excavation carried out in 2018, which had already revealed remains of medieval Buda.

Due to construction work in the early 20th century for the Ministry of Finance, medieval layers and walking surfaces had been almost entirely destroyed. Therefore, only wall remnants and rock-cut features—appearing at an average elevation of 166.8 a.B.S.l. (above Baltic Sea level)—were preserved.

In the Fortuna Courtyard, under the former archival building, two cellar remains were discovered amidst significant modern disturbance. The smaller cellar, further to the south, was rock-cut and partially lined with mixed stone and brick walls. It had been completely filled with

elbolygatta. (1. kép) A jelentős modern feltöltés alatt 15–17. századi kerámiával datált, égett gerendadarabokat és nagy mennyiségű téglatörmelékkel tartalmazó omladék került elő. (2. kép)

1. kép: A Fortuna-udvari pince keleti zárófala (Fotó: Tóth Anikó)
Fig. 1. Eastern end wall of the Fortuna Courtyard cellar
(Photo by Anikó Tóth)

A Fortuna-terasz nyugati oldalán a terasz bontási munkáinak előkészítése során a 2018-ban feltárt területen már megtalált középkori és újkori pincékhez tartozó újabb falakat, falsarkokat bolygattak meg. (Tóth 2022) Ezek részben meg is semmisültek. A bolygatott részen a falak tisztítását, dokumentálását, felmérését elvégeztük, de a kimarkolt betöltés miatt az épületek keltezésének pontosítására nem volt lehetőség. (3. kép)

A Díszudvaron, az északeleti sarokban előkerült 1. pince egy négyzetes alaprajzú, lefelé szűkülő, négy oldalán törtköves, illetve téglafalazással rendelkező, újkori helyiség, melynek tároló, esetleg jégverem funkciója lehetett. (4. kép) Középkori eredetére semmi jel nem mutatott. Betöltése teljes egészében modern, II. világháborús törmelék és 20. századi kerámia volt. Az ettől délre előkerült, ÉNy-DK irányú 2. pince középkori eredetű, törtköves falazású, melynek téglaboltozata újkori. Kibontására csak részlegesen került sor, a roncsolt északi zárófal, a keleti fal és boltozat részlete vált láthatóvá. A pince mind dél, mind nyugat felé folytatódik, teljes feltárására nem került sor, mivel ez csak nagyobb terület megbontásával lehetséges az omlásveszély, il-

concrete, preventing any dating. The larger, east–west oriented cellar to the north had rock walls on its north and south sides, a mixed stone and brick wall to the east, and its west end was disturbed by the Ministry of

2. kép: A Fortuna-udvari pince (Fotó: Tóth Anikó)
Fig. 2. The Fortuna Courtyard cellar (Photo by Anikó Tóth)

Finance's Országház Street wing. (Fig. 1) Beneath the substantial modern fill, collapse layers containing 15th–17th century ceramics, charred wooden beams, and large amounts of brick rubble were uncovered. (Fig. 2)

On the west side of the Fortuna Terrace, during the preparatory work for demolition, additional wall fragments and corners related to medieval and early modern cellars previously identified in 2018 were disturbed. (Tóth 2022) Some were even destroyed. The walls were cleaned, documented, and surveyed, but due to excavation of the fill, their dating could not be determined. (Fig. 3)

In the Ceremonial Courtyard's northeast corner, Cellar 1 was a square-shaped, tapering room with walls made of rubble stone and brick, likely used for storage or possibly as an ice house in the modern period. (Fig. 4) There were no signs indicating a medieval origin. Its fill consisted entirely of modern debris, including World War II rubble and 20th-century ceramics. South of this, Cellar 2, oriented northwest–southeast, was of medieval origin with rubble masonry, and its brick vault was added in the modern period. Only parts of it were excavated—its damaged northern end wall, eastern wall,

3. kép: Középkori falmaradvány az egykori Fortuna-terasz területén
(Fotó: Tóth Anikó)

Fig. 3. Medieval wall remains in the former Fortuna Terrace area
(Photo by Anikó Tóth)

letve a nyugati oldalon húzódó, a pincét bolygató távhővezeték sérülékenysége miatt.

A feltárás során a 2018-ban talált 86 objektum, illetve réteg után újabb 60 régészeti jelenséget tártunk fel.

RÉSZTVEVŐK: Tóth Anikó ásatásvezető régész, Kevevári Zsolt geodéta, Viemann Zsolt geodéta

Tóth Anikó

Irodalom

Tóth 2022 • Tóth, Anikó: Feltárás a budai Várnegyedben, a volt/leendő Pénzügyminisztérium épületének területén. *Aquincumi Füzetek* 25 (2022) 128-138.

4. kép: A Díszudvaron előkerült, feltehetően újkori pince
(Fotó: Tóth Anikó)

Fig. 4. Presumed modern-era cellar uncovered in the Ceremonial Courtyard (Photo by Anikó Tóth)

and a portion of the vault were visible. The cellar continues both southward and westward but was not fully uncovered due to the need for more extensive excavation, which was hindered by risk of collapse and the proximity of a vulnerable district heating pipe on the west side that had disturbed the structure.

During the excavation, 60 new archaeological features were uncovered, adding to the 86 already found in 2018.

CONTRIBUTORS: Anikó Tóth (lead archaeologist), Zsolt Kevevári (surveyor), Zsolt Viemann (surveyor)

Anikó Tóth

References

Tóth 2022 • Tóth, Anikó: Excavations in the Buda Castle, in the Area of the One-Time Ministry of Finance. *Aquincumi Füzetek* 25 (2022) 128-138.